

GEOGRAAFIA RIIGIEKSAM

3. JUUNI 2013

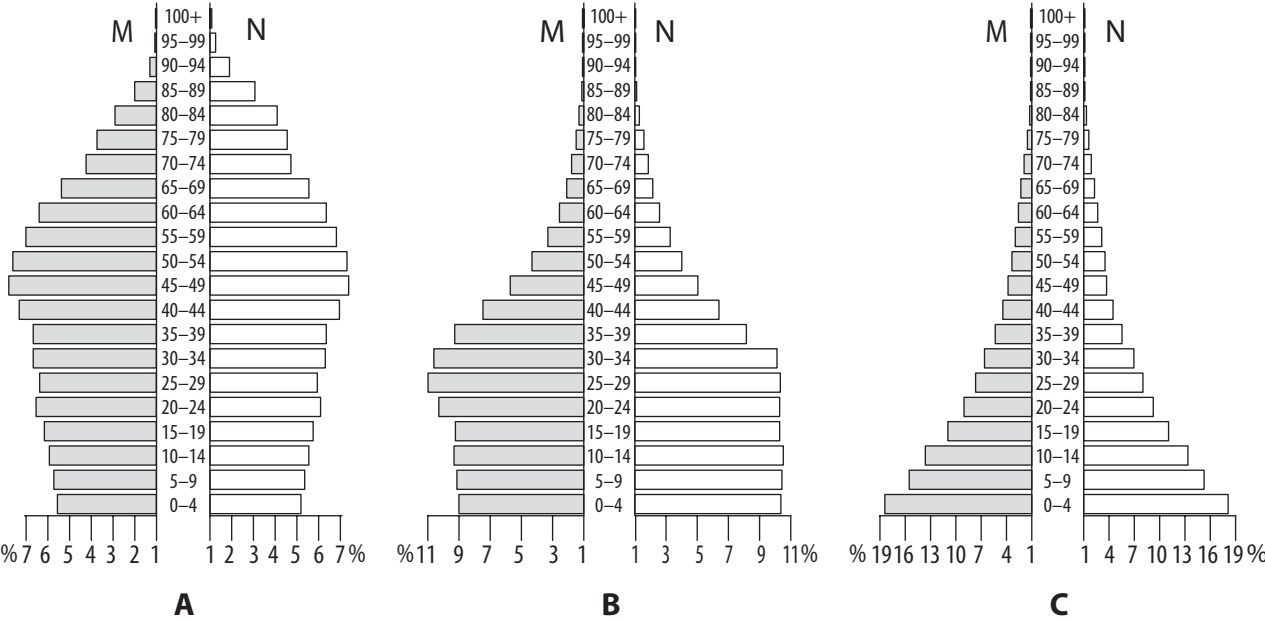
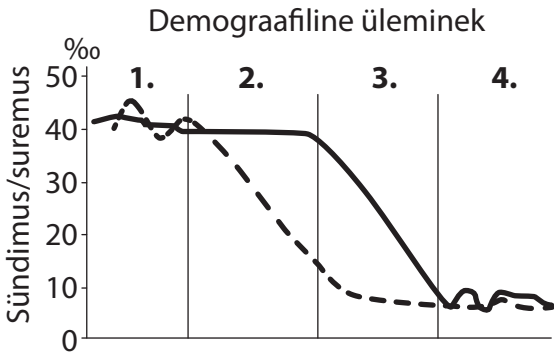
MEELESPEA

1. Veenduge, et Teie eksamitöö koosneb 16 leheküljest, millel on 26 ülesannet. Kui Teile on sattunud praakeksemplar, pöördugeksamikomisjoni poole.
2. Enne vastama asumist lugege ja mõelge küsimuse tekst korralikult läbi. Vastused pange kirja lühidalt ja selgelt.
3. Eksamitöö kirjutage sinise või musta pasta- või tindipliiatsiga. Vastuste kirjutamine hariliku pliiatsiga on keelatud.
4. Paranduste tegemisel ärge kirjutage vastust üle, vaid tõmmake kriips peale vastuse sellele osale, mille hindamist Te ei soovi. Korrektori kasutamine on keelatud.
5. Mustandipaber on lisatud töö lõppu.
6. Eksamitöö hinnatakse 0 punktiga, kui hindamisel selgub, et õpilane on kasutanud töö kirjutamisel kõrvalist abi või on töö maha kirjutanud.
7. Mõelge rahulikult, ärge kiirustage – aega on 180 minutit.

Soovime edu!
Eksamikomisjon

1. Küsimustele vastamisel kasutage tabeli ja jooniste infot.

Rahvastikunäitajad 2011. aastal	Mali	Saudi- Araabia	Belgia
Vanuserühm 0–14 a	47%	29%	16%
Vanuserühm 15–65 a	50%	68%	66%
Vanuserühm üle 65 a	3%	3%	18%
Sündimus	45‰	19‰	10‰
Suremus	14‰	3‰	11‰

Mis riiki iga rahvastikupüramiid iseloomustab? Kirjutage riigi nime juurde vastav täht (**A**, **B** või **C**).

Mali _____ 1
Saudi-Araabia _____ 2
Belgia _____ 3

Millises demograafilise ülemineku etapis asub Mali rahvastik? Õige vastus märkige **X**-ga.

- A. ☐ 1. etapp
B. ☐ 2. etapp
C. ☐ 3. etapp
D. ☐ 4. etapp

Kui suur oli loomulik iive Saudi-Araabias 2011. aastal? _____ ‰ 5

Kuidas mõjutas loomulik iive Belgia rahvaarvu 2011. aastal? _____

Täidab
hindaja

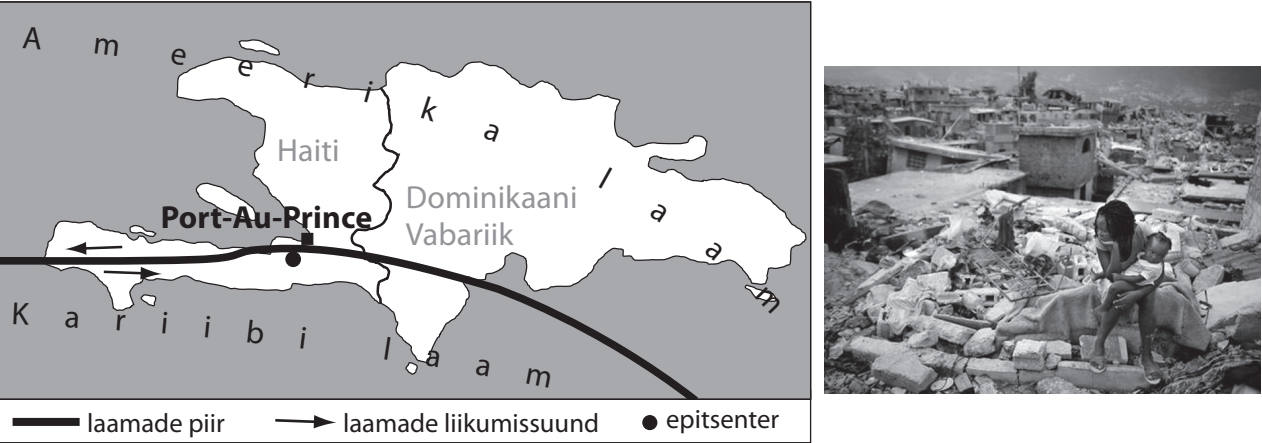
MUSTAND

SA INNOVE

RIIGIEKSAM GEOGRAAFIA 2013

25. Haiti on saareriik Põhja-Ameerikas Kariibi meres. Haiti on läänepoolkera vaeseim maa, mille ajalugu on tumestanud poliitiline vägivald ja diktatuurid. Suurem osa maast on väheviljakas. Riik on ülerahvastatud, 10 miljonit inimest elab 27 748 km²-l.

12. jaanuaril 2010 kohaliku aja järgi kell 16.53 toimus Haiti lääneosas maavärin magnituudiga 7, mille kolle asus 13 km sügavusel. Maavärina epitsenter jäi pealinnast Port-au-Prince´ist 25 km kaugusele. Haiti pealinn muutus rusuhunnikuks, hukkus üle 200 000 inimese.

Selgitage, mis on maavärin.

Miks esineb Haitil tugevaid maavärinaid?

Mis asjaolud põhjustasid suure hukkunute arvu Port-au-Prince`s?

- 1)
- 2)
- 3)
- 4)

Tooge 2 näidet selle kohta, milliseid muutusi võib maavärin looduskeskkonnas tekitada.

- 1)
- 2)

26. Seletage laamtektoonika teooriale toetudes järgmisi fakte.

Antarktikas leidub kivisütt.

Vaikse ookeani laama keskosas asuvatel Hawaii saartel on tegutsevad vulkaanid.

Täidab
hindaja

1 p

1 p

2 p

2 p

1 p

1 p

SA INNOVE

RIIGIEKSAM GEOGRAAFIA 2013

2. Selgitage, mis on demograafiline plahvatus.

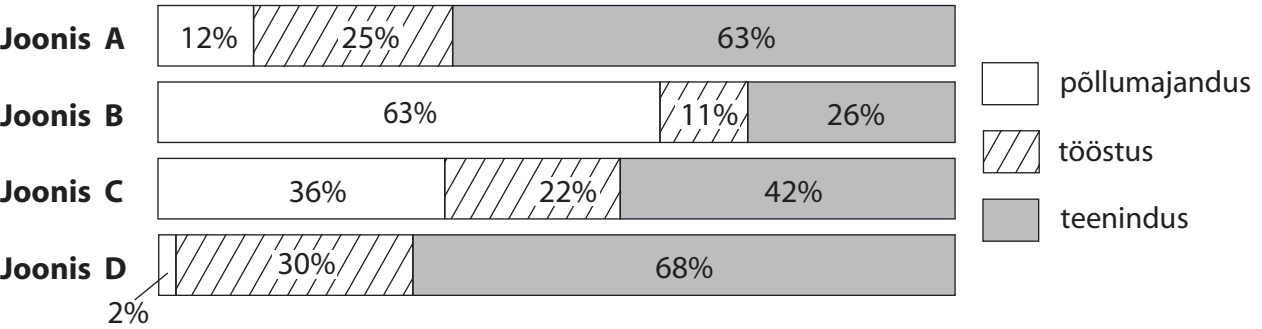
Miks demograafiline plahvatus tekib?

Mis probleeme võib riigis demograafilise plahvatusesega kaasneda? Tooge näide.

3. Miks kasvavad linnad vähem arenenud maades kiiremini kui enam arenenud maades?

- 1)
- 2)

4. Joonistel on kujutatud tööelise rahvastiku hõivet Saksamaal, Saudi-Araabias, Türgis ja Bangladeshis.

Mis joonis iseloomustab hõivet Saksamaal? Õige vastus märkige X-ga.

- A.
- B.
- C.
- D.

Mis joonis iseloomustab hõivet Bangladeshis? Õige vastus märkige X-ga.

- A.
- B.
- C.
- D.

Selgitage, kuidas rahvastiku hõive iseloomustab riigi arengutaset.

-
-

Täidab
hindaja

1 p

1 p

1 p

2 p

1 p

1 p

1 p

5. Kui palju inimesi elab praegu Maal? Kõige täpsem vastus märkige **X**-ga.

- A.

14

6,1 miljardit
- B.

14

7,1 miljardit
- C.

14

8,1 miljardit
- D.

14

9,1 miljardit
- E.

14

10,1 miljardit

6. Milline lühend tähistab Naftat Eksportivate Riikide Organisatsiooni? Õige vastus märkige **X**-ga.

- A.

15

WTO
- B.

15

ASEAN
- C.

15

NAFTA
- D.

15

OPEC
- E.

15

APEC

7. Võrrelge Jaapani ja Bangladeshi väliskaubandust 2011. aastal.

	Jaapan	Bangladesh
Rahvaarv	128 miljonit	153 miljonit
Ekspordi koguväärtus	801 miljardit USD	24 miljardit USD
Impordi koguväärtus	795 miljardit USD	32 miljardit USD
Peamised eksportkaubad	Sõidukid, masinad, seadmed, elektrotehnika- ja elektroonikatooted, kemikaalid.	Džuudikiud* ja -tooted, rõivad, nahk, kala, tee, tubakas.
Peamised importkaubad	Kütus, metallimaagid, masinad, kemikaalid, toidu- ja tekstiilikaubad.	Naftasaadused, teravili, transpordivahendid, seadmed, teras, keemiakaubad.

*Džuut on puuvilla järel maailmas kõige levinum taimne kiudmaterjal.

a) Väliskaubanduse maht inimese kohta: _____

b) Väliskaubanduse bilanss: _____

c) Väliskaubanduse struktuur: _____

Mis probleeme võib Bangladeshi majandusel tekkida seoses taolise väliskaubanduse struktuuri ja bilansiga?

1) _____

2) _____

Täidab
hindaja

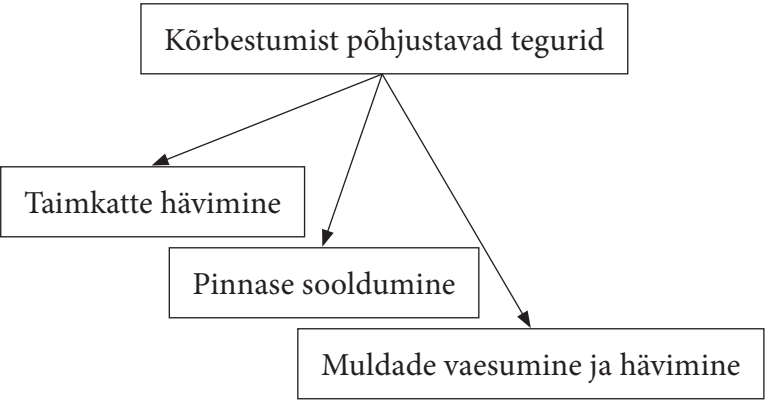
1 p

1 p

23. Võrrelge murenemist kõrgmäestikus ja kõrbes.

	Kõrgmäestik	Kõrb
Selgitage murenemise peamise teguri mõju.		
Mis tüüpi murenemine on ülekaalus?		

24. **Sahel** paikneb Sahara kõrbe ja savannide piirialal, kus kõrb laieneb lõuna suunas paar kilomeetrit aastas. Üha uued ja uued viljakandvad alad muutuvad kõrbeks Malis, Nigeerias, Tšaadis, Sudaanis ja Etioopias.

Rahvaarv Saheli piirkonnas (mln)			
Riik	Aasta		
	1950	1995	2005
Etioopia	20	52	67
Sudaan	9	30	35
Tšaad	3	6	9

Tooge 4 näidet selle kohta, kuidas inimtegevus soodustab kõrbeala laienemist Saheli piirkonnas.

1) _____

2) _____

3) _____

4) _____

Täidab
hindaja

2 p

1 p

4 p

21. Põhjendage järgmisi väiteid.

Maailmamere vesi on pöörijoonte laiustel soolasem kui ekvaatoril, sest _____

Täidab
hindaja

1 p

66

Vesi liigub läbi kruusapinnase tunduvalt kiiremini kui läbi savipinnase, sest _____

1 p

67

Karstialal, Eestis näiteks Pandivere kõrgustikul, võib põhjavesi kergesti reostuda, sest _____

1 p

68

22. Selgitage, mis tingimustes ja kuidas kujuneb mullas väljauhtehorisont.

Leetmuld

Kõduhorisont

Huumushorisont

Väljauhtehorisont

Sisseuhtehorisont

Lähtekivim

Tingimused: _____

Kuidas: _____

1 p

69

1 p

70

Mis loodusvööndile on leetmuld tüüpiline? Õige vastus märkige **X**-ga.

- A.

71

kõrb
- B.

71

parasvöötme rohtla
- C.

71

parasvöötme okasmets
- D.

71

tundra
- E.

71

vahemereline põõsastik

1 p

Millisele kaardil märgitud kohale on leetmuld iseloomulik? Õige vastus märkige **X**-ga.

A.

B.

C.

D.

E.

72

72

72

72

72

1 p

8. Küsimustele vastamisel kasutage Singapuri kohta antud infot.

- Pindala on 699,4 km²

Rahvaarv 4,6 miljonit

Rahvastiku tihedus 6653 in/km²

SKT ühe inimese kohta 53143 USD (2009. a)

 - Singapuri majanduses on olulisel kohal mereveondus, lennundus, transiitkaubandus, turism, kasiinoäri ning tööstusharud, mille toormaterjalid imporditakse ja tooted eksporditakse, eelkõige elektroonika- ja farmaatsiatööstuse tooted.
 - 2/3 Singapuri tööstustoodangust eksporditakse. Singapuri tööstustoodangust annab 37% elektroonikatööstus.
 - Maaailma suuremate hulka kuuluvat Singapuri meresadamat läbib aastas 130 000 kaubalaeva. Singapuri laevaregistris on 3000 kaubalaeva.
 - Singapuri Changi lennujaamal on lennuühendus 200 linnaga 60 riigis. Nädalas teenindatakse 5100 regulaarlendu.
 - Aastas külastab Singapuri umbes 9 miljonit välituristi, neist miljon kruisireisijat.
 - Singapur on suuruselt neljas finantskeskus maailmas. Seal on rahvusvaheline börs, kulla- ja valuutaturg, palju rahvusvahelisi finants- ja kindlustuskompaniisid.
 - Singapuris elab 800 000 võõrtöolist (koos pereliikmetega).
- 0 5 10 km

MALAYSIA

S I N G A P U R

INDONEESIA

Täidab
hindaja

Singapur kuulub maailma kõige globaliseerunud riikide hulka. Selgitage antud info põhjal kahe näitega, milles seisneb globaliseerumine.

2 p

20

Mis on soodustanud Singapuri kujunemist üheks maailma suuremaks transiidikeskuseks?

1 p

21

Selgitage sadama rolli Singapuri majanduses.

- 1) _____

2) _____

3) _____

3 p

22

Miks on elektroonikatööstus Singapuris väga edukas?

1 p

23

9. Mis on kõrgtehnoloogiline tootmine?

1 p

24

Tooge kaks näidet kõrgtehnoloogilistest toodetest.

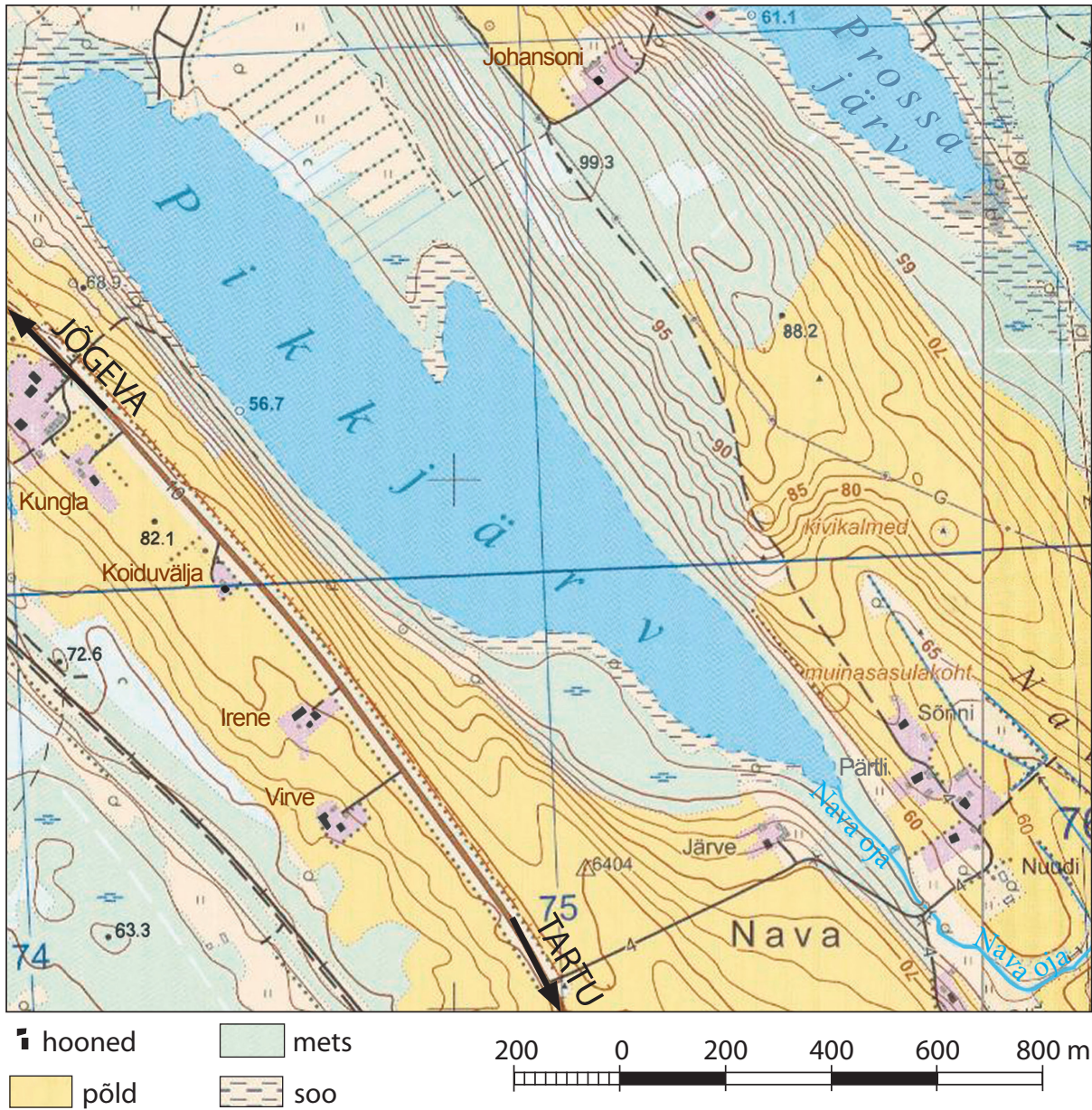
- 1) _____

2) _____

1 p

25

10. Järgmistele küsimustele vastamisel kasutage Pikkjärve ümbruse kaardil olevat infot.

Mis ilmakaarest on tehtud foto Pikkjärvele? Kõige täpsem vastus märkige X-ga.

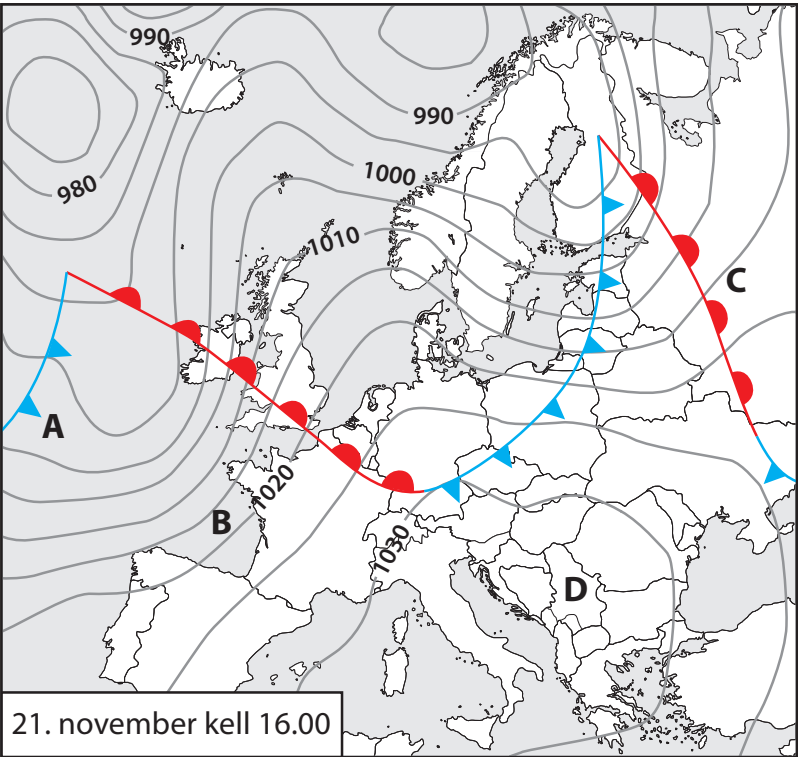
Arne Ader <http://www.loodusemees.ee/index.html>

- A. 26 põhi
- B. 26 kirre
- C. 26 ida
- D. 26 kagu
- E. 26 lõuna
- F. 26 edel
- G. 26 lää
- H. 26 loe

1 p

Täidab
hindaja

18. Euroopa ilmakaardil on tähistatud kohad A, B, C ja D. Tabelis on kirjeldatud ilma neist kahes kohas. Leidke koht, kus valitseb kirjeldusele vastav ilm ning märkige vastav täht tabelisse.

Ilma kirjeldus	Täht kaardil
Tihe pilvisus, sajab lörtsi ja vihma.	57
Püsib selge karge tuulevaikne sügisilm.	58

Kui suur oli õhurõhk Narvas?
_____ 59 mb

Märkige tähega K kaardile kõrgrõhkkonnakese.

Mis Euroopa piirkondades paiknes soe front?

19. Selgitage, mis on soe hoovus.

Selgitage hoovuste rolli Maa eri piirkondade soojusvahetuses.

20. Selgitage pikemalt, kuidas on rannikule tekkinud pildil kujutatud pinnavormid.

Millest sõltub, et mõned rannikud kuluvad kiiremini kui teised?

Täidab
hindaja

1 p

1 p

1 p

1 p

2 p

2 p

1 p

1 p

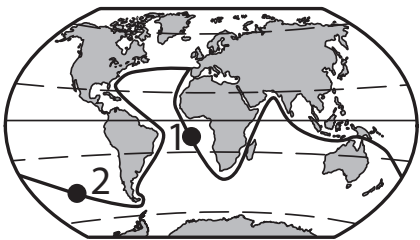
1 p

15. Märkige nimetatud riigi juurde number, millega see kaardil on tähistatud.

- Albaania _____ 44
- Holland _____ 45
- Luxemburg _____ 46
- Portugal _____ 47
- Šveits _____ 48
- Ungari _____ 49
- Slovakkia _____ 50
- Rumeenia _____ 51
- Valgevene _____ 52
- Bulgaaria _____ 53

16. Kaardile on märgitud ümbermaailmareisi teekond. Mis tuuled valitsevad numbriga 1 märgitud kohas? Kõige täpsem vastus märkige X-ga.

- A. _____ 54 idatuuled
- B. _____ 54 läänetuuled
- C. _____ 54 kagupassaadid
- D. _____ 54 kirdepassaadid

Mis tuuled valitsevad numbriga 2 märgitud kohas? Kõige täpsem vastus märkige X-ga.

- A. _____ 55 idatuuled
- B. _____ 55 läänetuuled
- C. _____ 55 passaadid
- D. _____ 55 mussoonid

17. Millal on päike seniidis ekvaatoril? Kõige täpsem vastus märkige X-ga.

- A. _____ 56 aastaringselt kell 12.00
- B. _____ 56 keskpäeval kevadisest pööripäevast suvise pööripäevani
- C. _____ 56 suvisel ja talvisel pööripäeval kell 12.00
- D. _____ 56 kevadise ja sügisese pööripäeva keskpäeval
- E. _____ 56 keskpäeval sügisest pööripäevast talvise pööripäevani

Täidab
hindaja

0,5 p

0,5 p

0,5 p

0,5 p

0,5 p

0,5 p

0,5 p

0,5 p

0,5 p

0,5 p

1 p

1 p

1 p

Kui pikk on vahemaa mööda teed Pärtli talust Tartu–Jõgeva maanteeeni? Kõige täpsem vastus märkige X-ga.

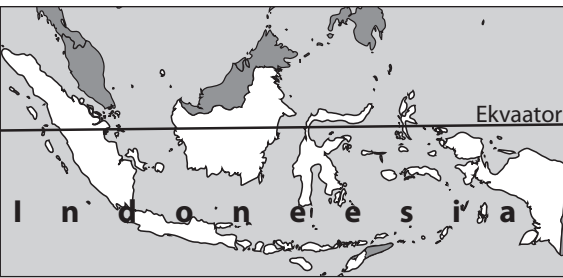
- A. _____ 27 0,5 km
- B. _____ 27 0,8 km
- C. _____ 27 1,2 km
- D. _____ 27 2,2 km

Kui kõrgel merepinnast asub Johanson talu? _____

Kui suur on suhteline kõrgus Pikkjärve äärest Koiduvälja taluni? _____

Iseloomustage kaardi ja foto abil Pikkjärve ümbruse maastikku. Pöörake tähelepanu järgmistele aspektidele: pinnamood, pinnavormid, nende kuju ja suund, veekogude ja taimkatte seos pinnamoega.

11. Indoneesias kasvatatakse laialdaselt õlipalme, mille viljadest saadud õli kasutatakse mootorkütuse tootmiseks. Õlipalmi istanduste rajamiseks põletatakse mets ulatuslikelt aladelt, et saada võimalikult suured istandused, kus masinatega töötada. Indoneesia metsadest on juba 75% hävitatud või rikutud. Kogu maailma teadaolevast taimede, imetajate ja lindude mitmekesisusest asub Indoneesias 10–15%. Indoneesia on Hiina ja USA järel 3. kohal CO₂ emissiooni poolest. 20% Indoneesia kasvuhoonegaaside emissioonist jääb metsade vähenemise arvele.

Mis tüüpi metsad kasvavad Indoneesias? _____

Miks metsade pindala vähenemise tagajärjel on suurenenud Indoneesia panus CO₂ koguse suurenemisse atmosfääris?

- 1) _____
- 2) _____

Mis tagajärjed keskkonnale, lisaks kasvuhoonegaaside emissioonile, võivad Indoneesias tekkida seoses õlipalmide laialdase kasvatamisega?

- 1) _____
- 2) _____
- 3) _____

Täidab
hindaja

1 p

1 p _____ 28

1 p _____ 29

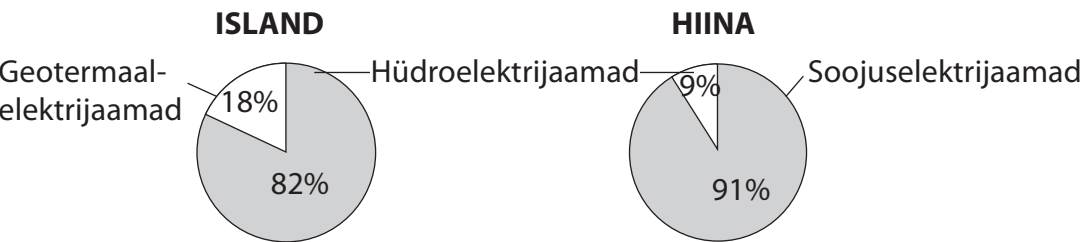
4 p _____ 30

1 p _____ 31

2 p _____ 32

3 p _____ 33

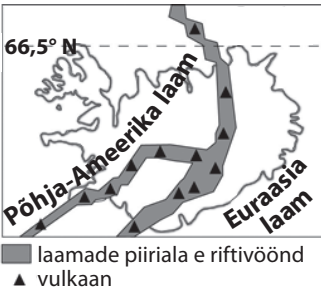
12. Võrrelge võimalikke elektritootmisega seotud keskkonnaprobleeme Islandil ja Hiinas. Põhjendage nende probleemide esinemist.

1) _____

2) _____

Põhjendage soojuselektrijaamade suurt osatähtsust Hiina elektritootmises.

Selgitage seost geotermaalenergia kasutamise ja Islandi geoloogilise ehituse vahel.

13. Esitage kaks poolt ja kaks vastuargumenti väitele, et Eestis on otstarbekas suurendada tuuleenergia kasutamist.

Poolt: 1) _____

2) _____

Vastu: 1) _____

2) _____

Täidab
hindaja

4 p

34

1 p

35

1 p

36

2 p

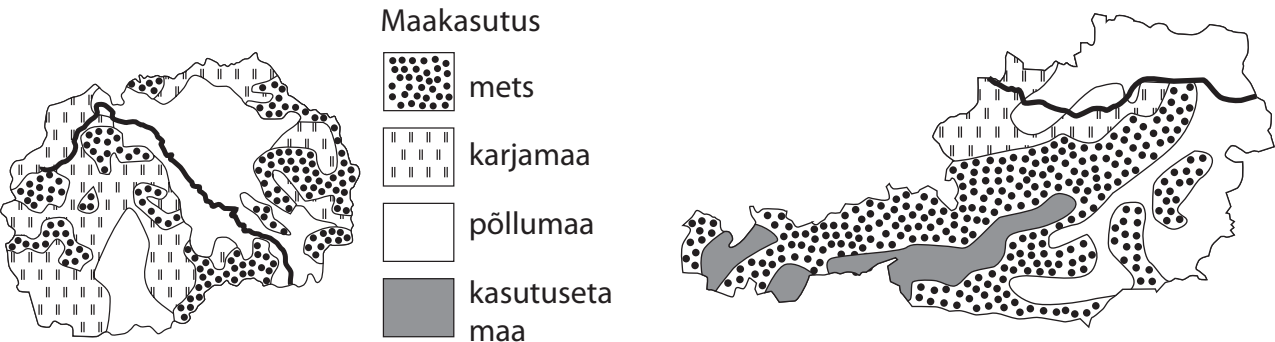
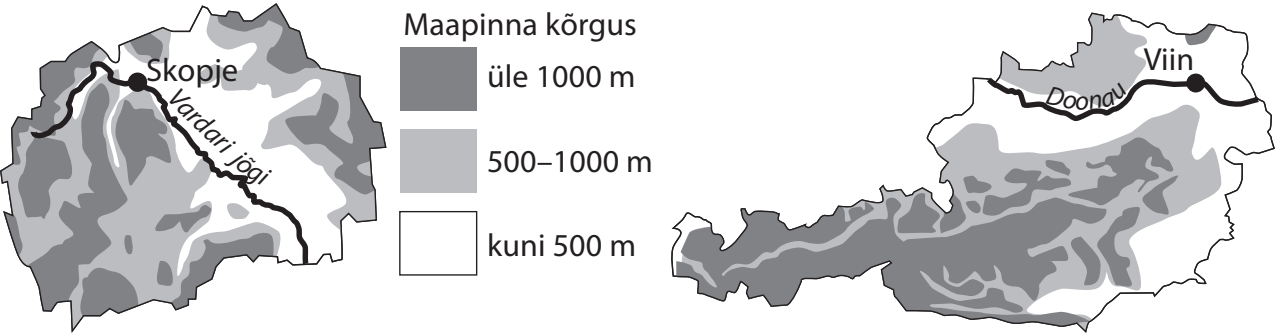
37

2 p

38

14. Küsimustele vastamisel toetuge Austria ja Makedoonia kohta antud infole.

	Austria	Makedoonia
Maarahvastiku osatähtsus	32%	40%
Metsa osatähtsus riigi pindalast	47%	39%
Haritava maa osatähtsus riigi pindalast	17%	18%
Hõive põllumajanduses	3%	20%
Põllumajanduse osa SKT-s	1,5%	12%
SKT 1 elaniku kohta	41700 USD	10400 USD
SKT koguväärtus	351 mld USD	21 mld USD
Nisu saagikus	50 ts/ha	30 ts/ha
Piimatoodang lehma kohta	6101 kg	2788 kg

Millise loodusliku teguri mõjul on nii Austrias kui ka Makedoonias metsad küllaltki ulatuslikult säilinud?

Iseloomustage karjamaade ja põllumaade paiknemist Austrias ja Makedoonias.

Karjamaad: _____

Põllumaad: _____

Miks on Austrias nisu saagikus ja piimatoodang lehma kohta kõrgemad kui Makedoonias?

Võrrelge põllumajanduse tähtsust Austria ja Makedoonia majanduses.

Täidab
hindaja

1 p

39

1 p

40

1 p

41

1 p

42

1 p

43